

СТ А Н О В И Щ Е

От: *проф. д-р Мария Златкова Станкова;*
ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ;
Икономика и управление на туризма

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *„Икономика и управление“ (туризъм)* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Тихомир Марианов Драганов*
Тема на дисертационния труд: *УПРАВЛЕНИЕ НА ФАМИЛНИЯ*
ТУРИЗЪМ В ПЛАНИНСКИТЕ
ДЕСТИНАЦИИ

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1693/29.06.2023 г. на Зам. Ректора по научноизследователската дейност и международно сътрудничество на УНСС.

По процедурата за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ на докторант *Тихомир Марианов Драганов*, при първото заседание на научното жури ми бе възложено изготвяне на становище. Предоставен ми бе комплект материали на електронен носител, съдържащ дисертация, автореферат, автобиография, публикации, описани в списък, заповеди за зачисляване и други декларации.

1. Информация за дисертанта

Тихомир Марианов Драганов се е обучавал по докторска програма към катедра *„Икономика на туризма“* при Факултет *„Икономика на инфраструктурата“* на УНСС по научна специалност *„Икономика и управление“ (туризъм)*. Обучението е осъществено в редовна форма в периода до 2021 г., след което е продължено в задочна форма.

Кандидатът за образователната и научната степен „доктор“ Тихомир Драганов е завършил средното си образование в гр. Карлово в СОУ *„Христо Проданов“* с профил *„Мениджър със средна европейска*

квалификация“. Обучението си е продължил в УНСС, гр. София, първо като бакалавър в специалност „Финанси“ за периода октомври 1998 г. – юли 2002 г., и след това като магистър – специалност „Мениджмънт в туризма“ - от октомври 2015 г. до октомври 2016 г.

Видно от предоставената автобиография, докторант Драганов има богат професионален опит в туризма, тъй като още от 2002 г. управлява собствен бизнес в сферата на хотелиерството, ресторантьорството и търговията. Владее английски език.

Запознанството ми с биографичните му данни, както и с дисертационния му труд, ми позволява да формирам впечатлението, че кандидатът е добре подготвен. Има знания и компетентности във връзка с туризма, които са в пряка или индиректна релация с тематиката, на която е посветен дисертационния му труд.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд, представен от Тихомир Драганов е разработен под научното ръководство на проф. д-р Мариана Янева, а в последната си фаза – на доц. д-р Ася Панджерова. Разглежда темата за фамилния туризъм, поставяйки фокус върху планинските дестинации. Конкретиката е развита в рамките на национална дестинация България и е обосновано актуална и перспективна.

По отношение на структурата и съдържанието на дисертационния труд следва да се отбележи, че същият се състои от уводна част, три глави, заключение, използвана литература и три приложения. Обемът му е от 265 страници компютърно набран текст, от които 230 страници са основен текст; на 20 страници е представена библиографската справка; на 7 страници са представени приложенията към труда. Основният текст съдържа достатъчно илюстративни материали като 21 фигури и 32 таблици. Прави впечатление обаче, че при някои от тях (като например, табл. 1.1 – стр.25, фиг. 1.4 – стр. 23 и др.) библиографското описание е недостатъчно пълно, което следва да се отчете като технически пропуск.

Кандидатът е положил усилия да проучи и систематизира публикации от областта, която изследва - общо 385 източника, както следва – 94 на кирилица и 291 на латиница. Също така, виден е и стремежът му да изразява и аргументира позиция по отношение на тях. Очертана е рамката на целите за устойчиво развитие на туризма, според UNEP и Световната организация по туризъм, както и са представени дефиниции за понятието „планини“, разгледани както от институционални позиции, така също и на основата на техните физически и географски свойства, но и според експертното мнение на изследователи от областта.

Анализът върху дисертационния труд на Т. Драганов ми позволява да дам положителна оценка за възприетата структура и информационна осигуреност. Тя е най-общо логически завършена, като осигурява обвързаност на дефинираните основна цел, обект и предмет на изследване. Трябва да отбележа обаче, че е по отношение на тези елементи на труда се забелязва въвеждане на друга, различна езикова конструкция – авторът говори за семеен туризъм, което се разминава с въведените със заглавието на дисертационния труд насочености и връзки – там се ползва термина фамилен туризъм. Разбира се, би могло да се приеме, че са синоними, при все че е възможно допълнително семантично изясняване на смисъла.

Изследователските задачи, поставени в дисертационния труд са 7 и са допълнени с въвеждането на три хипотези, постановени към формулировката на изследователската теза. Докато, изследователските интереси, в контекста на проблематиката за управлението на фамилия туризъм в планинските дестинации, са ориентирани към възможностите за оптимизация и прилагане на добрите практики от ревеню мениджмънта. Осигурени са чрез методологически инструментариум, съчетаващ различни изследователски подходи, които в емпиричната си насоченост включват анкета и проучване в хотели за семеен туризъм сред две целеви групи - мениджъри/специалисти, работещи в изследваните обекти и потребители на изследваните обекти.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Оценката на научните и научно-приложни резултати изисква уточнението, че в разглеждания дисертационен труд са налице всички изискуеми елементи. Тяхната логическа обвързка предполага завършеността на труда по отношение на основни теоретични, методологически и приложни аспекти.

Уводната част задава обекта, предмета, основната цел, задачите, основната теза и общо 3 работни хипотези. Описана е методологическата осигуреност, както и са изведени ограниченията, информационната осигуреност и приносния характер на труда.

Навлизайки в конкретика, **първа глава** на труда изследва понятийния апарат на планинския туризъм, проблемите на управлението на планинските туристически дестинации и чрез сравнителен анализ - туристическата политика на различни европейски страни за развитие на планинския туризъм, разгледан от кандидата като проспериращ сектор. Налице са и изводи в това отношение, най-вече що се отнася до ключови аспекти като инфраструктура и достъпност (по отношение на тях, кандидатът предлага програма за подобряване транспортната свързаност

на планинските селища), капацитет и степен на развитие на базата за настаняване на фамилен хотел, конкурентоспособност и пр.

Глава втора съдържа опит за анализ върху същността и спецификата на семейния туризъм. Разглежда и взаимовръзката между търсеното устойчиво развитие и предизвикателствата пред семейния туристически бизнес в планинските дестинации. Представя коментар върху добри практики в управлението на семейния туризъм в планинските дестинации, както и на семейното предприемачество и ревеню мениджмънта като подход за увеличаване на рентабилността при малките семейни хотели в планински дестинации.

Глава трета представя методологичната рамка, която кандидатът приема за адекватна на планираното от него изследване на обекти за фамилен туризъм в планинските дестинации. Уточнен е териториалния обхват на неговата реализация, а именно - район Стара планина с локация Велико Търново – Габрово – Троян, както и е уточнено, че са ползвани онлайн анкети в Microsoft forms, съответно за потребители и управители, а получените данни са обработени чрез SPSS. Резултатите от проведеното проучване са изразени в предложение на модел за оптимизиране на управлението на категоризирани хотели от семеен тип и създаване на усъвършенстван семеен туристически продукт в разглеждания район Стара планина. Изложението тук е ориентирано всъщност и към реализиране на изследователската теза и хипотези, с което дисертационният труд покрива изискването за постигане на научни и приложни резултати.

Заклучението обобщава съдържанието на изследването, като очертава и констатира от кандидата потенциал по отношение на бъдещето на фамилен хотелски бизнес в планинските региони в България въобще.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам за коректни формулираните от докторант и научен ръководител приноси. Наред с това, считам че излагането им в 9 пункта може да бъде систематизирано и обобщено по следния начин:

- като научни – приемайки за обогатено познанието в планинския и фамилен туризъм, планинските туристически дестинации и тяхното управление. Кандидатът проучва теорията и прави опит да установи зависимостите в развитието на фамилен туризъм за туристически дестинации, определените като планински.

- като приложни - обогатени са приложните прийоми за анализ и оценка на обекти за планински туризъм, с фамилен профил и е предложен

модел за управление на фамилия туризъм за район Стара планина.

Формулирани са изводи и са изведени препоръки за развитие на туристическа политика за планински дестинации. Споделям виждането на докторанта за възможностите и потенциала на фамилия хотелиерски бизнес в планинските региони в България и планинските дестинации. При все, че смятам, че е технологичния подход за който говори, следва да се доразвие.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

От разработките, представени като публикации по дисертацията – 10 на брой, е видно че те са популяризирани на научни форуми с международно участие. Става дума за 9 доклада и 1 статия, публикувани по проблеми, свързани с фокуса на дисертационния труд.

6. Оценка на автореферата

Представеният по процедурата автореферат отговаря на изискванията за оформление и отразява коректно основните акценти в дисертационния труд и неговите приноси.

По процедурата е представена и декларация от дисертанта, удостоверяваща авторството на дисертационния труд и неговата оригиналност.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към представените материали нямам забележки по същество, които биха променили крайното ми положително становище. Препоръчвам на Тихомир Марианов Драганов да продължи целенасочено да изследва проблемите, които го вълнуват както от приложна, така и също и от научна гледна точка. Позволявам си също така, да му препоръчам, да се стреми към по-голяма увереност при провеждането на своите изследвания, както и към прецизност в илюстрирането на постиганите резултати.

8. Заключение

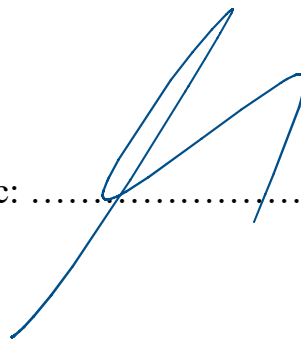
Приемам, че дисертационният труд на тема „УПРАВЛЕНИЕ НА ФАМИЛИЯ ТУРИЗЪМ В ПЛАНИНСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ“ представлява самостоятелно и задълбочено актуално изследване. Направените от мен констатации показват, че той отговаря напълно на задължителните законови изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане, както и на вътрешните правила на УНСС.

Цялостната ми оценка е положителна и базирайки се на нея, подкрепям присъждането на образователната и научната степен

ДОКТОР по професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Икономика и управление (туризъм) на кандидата Тихомир Марианов Драганов.

18 август 2023 г.
Благоевград

Подпис: .....

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, overlapping strokes that form a stylized, abstract shape.